

Tillæg til »Vore Kirkegaard« Bind 15 Nr. 7

Generalforsamling i Aarhus den 5. Oktober Kl. 10³⁰.

Fredag den 5. Oktober 1945 Kl. 10,30 afholder Foreningen i Koncertpalæet, Bispetorvet, Aarhus, sin 17. ordinære Generalforsamling med Dagsorden ifølge Lovene og med Forslag om Kontingentforhøjelse.

Derefter afholdes: Kl. 12,00: Frokost. Kl. 13,30: Andagt i Domkirken, Biskop, Dr. phil. C. I. Scharling. Kl. 14,15: Offentligt Møde. Foredragsholdere: Trädgårdsarkitekt, kyrkogårdsföreståndare G. V. Walberg og Sekretær, Havearkitekt Johannes Tholle (begge med Lysbilleder). Kl. 18,00: Middag og festligt Samvær i Anledning af Foreningens 25 Aars Jubilæum. Møder og Spisninger foregår i Koncertpalæet. Deltagere i Frokost og Middag bedes anmelde dette paa det indhæftede Brevkort saa tidligt, at det er Koncertpalæet ihænde senest d. 3. Oktober.

Ribe, 15. Septbr. 1945.

C. I. SCHARLING

(Johannes Tholle.

Eksemplarer af Foreningens Love faas ved Henvendelse til Kontoret: Laur. Sørensens Vej 2, Kbh. F.

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR

Nye Medlemmer.

Afdeling C.

- 813. Hr. Lærer A. Kjergaard Hansen, Viby J.
- 814. Hr. Stenhuggerm. Leo Rosendahl, Lyngby.
- 815. Hr. Stenhuggerm. Sv. Aage Ehlert, Sorø.
- 816. Hr. Stenhuggerm. Karl E. Pedersen, Holbæk.
- 817. Hr. Stenhuggerm. Edm. Bjørn, Svendborg.
- 818. Hr. Stenhuggerm. Carl Bløde, Nr. Sundby.
- 819. Hr. Graver Chr. Hansen, Herstedv., Taastrup.
- 820. Hr. Graver Vilh. Andersen, Glostrup.
- 821. Hr. Kirkegaardsgartner E. H. Ottesen, St. Jørgensbj., Svendborg.
- 822. Hr. Gartner M. Hahn Pedersen, Frederikskirken, Højbjerg.
- 823. Hr. Kirkegaardsass. Aasberg Andersen, Nordre Kirkegaard, Aarhus.

Afdeling D.

- 55. Hr. Kyrkogårdsföreståndare Gunnar Granquist, Karlstad, Sverige.
- 56. Hr. Kyrkogårdsföreståndare Detlev Gustafson, Väpnaregatan 4, Jönköping, Sverige.
- 57. Hr. Kyrkogårdsföreståndare Albert Langwangen, Karlskrona, Sverige.
- 58. Hr. Kyrkogårdsföreståndare Gustaf Wenneryd, Ö. Storgatan 124, Jönköping, Sverige.

FRA DANSKE KIRKEGAARDE

- 24/4 (Kalundborg Folkebl.): Ubberup Kgd. skal udvides.
- 16/5 (Børsen): Mindekgd. for de henrettede Patrioter.

- 30/5 (Østsj. Folkebl.): Den ny Kgd. i Havdrup er indviet af Pastor *Sloth*.
- 7/6 (Aarhus Stiftstid.): Viby udvider Kgd.
- 9/6 (Nordsj. Venstrebl.): Birkerød Kgd. skal udvides.
- 9/6 (Nordsj. Venstrebl.): De tyske Begr. paa Blovstrød Kgd.
- 11/6 (Sydsj. Venstrebl.): Der drøftes ny Kgd.splan til Everdrup.
- 12/6 (Skive Avis): Kgd. ved Reberbanen (Skive).
- 14/6 (Næstved Tid.): Der anlægges Urnegrave i Skelskør.
- 16/6 (Nordsj. Soc.-Dem.): Ny Kgd. i Hillerød.
- 19/6 (Holbæk Amts Avis): Der ønskes ny Kgd. anlagt i Tveje-Merløse.
- 19/6 (Horsens Følkebl.): Billedhugger *Elos* Broncefigur til Horsens Vestre Kgd. færdig.
- 21/6 (Amagerbladet): Det ændrede Forslag til Dragør Kgd.s Udv. fremsat.
- 21/6 (Fyns Stiftstid.): De tyske Begr. paa Ryslinge Kgd.
- 22/6 (Politiken): Landsbykirkegaarden.
- 24/6 (Nationaltid.): Mindelund i Ryvangen.
- 25/6 (Fyns Soc.-Dem.): Der ligger 300 Tyskere begr. i Odense.
- 26/6 (Fyns Soc.-Dem.): Skovbegr. efter engelsk Mønster paa Odense Kgd.
- 26/6 (Vestkysten): Kgdsgartner *Johnsen* i Tønder afskediget.
- 27/6 (Vejle Amts Folkebl.): Donation til Kk. og Kgd. i Mølholm.
- 28/6 (Fyns Stiftstid.): Indtil 18 Tysker-Begr. om Dagen i Odense.
- 29/6 (Ekstrabl.): Nazi-Mindesmærkerne skal fjernes (jævnf. »V.K.« S. 67—68 og Tilægsside 28).

- 30/6 (Horsens Folkebl.): Kgdsgartner V. Rud. Nielsen bliver fra 1/7 Inspektør.
- 2/7 (Politiken): Ikke flere banale Mindesmærker for Frihedskampen.
- 3/7 (Ekstrabl.): En evigt brændende Flamme over Frihedskampens Ofre?
- 6/7 (Loll.-F. Venstrebl.): Kirkegaardsudv. i Stubbekøbing er nu tilendebragt. (Havearkitekt Johannes Tholle; Anlægsgartner G. Michael Larsen).
- 6/7 (Politiken): 202 Patrioter var begr. i Ryvangen.
- 7/7 (Ekstrabl.): Mindelund og Medlidenhed.
- 13/7 (Nationalt.): Den danske Jord og de døde Flygtninge.
- 14/7 (Kristel. Dagbl.): De fremmede i Danmarks Jord.
- 23/7 (Horsens Soc.-Dem.): Billedhugger Elo's Statue afsløret paa Horsens Vestre Kirkegaard.
- 29/7 (Fyns Stiftst.): 25 Aar siden Fredens Kgd. blev anlagt (se »V.K.« S 79—82).
- 29/7 (Fyns Tid.): Kirkegaardsass. Jacob Petersen, Odense, jubilerer sammen med Fredens Kgd.
- 2/8 (Horsens Soc.-Dem.): Trækorsene paa de tyske Flygtningegr. i Horsens er fjernet.
- 7/8 (Kørsør Avis): Udv. af Kgd. i Korsør.
- 8/8 (Nakskov Tid.): Flygtningegravene maa ikke blive Pilgrimsmaal.
- 9/8 (Politiken): Ingen Begr. paa Frederiksberg paa Gr. af Strejken.
- 9/8 (Berl. Tid.): Mindelunden i Ryvangen indvies den 29/8.
- 12/8 (Politiken): Modstandsbev. kræver Konkurrence om Mindelunds-Monumentet til Ryvangen.
- 13/8 (Vendsyss. Tid.): Dronninglund Kgd. skal udvides.
- 21/8 (Sorø Amts Dagbl.): Den gl. Kgd. i Odense.
- 23/8 (Jyll.posten): Mindets Lund.
- 23/8 (Nordsj. Soc.-Dem.): Ny Portal af Arkitekt Tage Pullich til Birkerød Kgd.
- 23/8 (Viborg Soc.-Dem.): Kirkegaardskassen i Viborg bugner af Penge.
- 29/8 (Kristel. Dagbl.): Soldaterbegr. den 29. Aug. 1943.
- 30/8 (Kristel. Dagbl.): Da Danm. i Gaar stedte sine faldne Sønner til Hvile.

FRA NORSKE KIRKEGAARDE

- 3/5 (Vestopland): Restaurering af Grinaker Kgd.
- 9/5 (Hadeland): Bygdekgd. bør gøres vakrere.
- 15/5 (Øland): Bygdekgd. bør gøres vakrere.
- 29/5 (Vestmar): Gravstederne.
- 18/6 (Morgenbl.): 30.000 Kr. givet til Monument over faldne Nordmænd.
- 23/6 (Ekstrabl.): Nordmændene vil hurtigst udlette de tyske Kirkegaarde.
- 30/6 (Adresseavisen): Planering af Moholt Kgd.

- 3/7 (Tidens Krav): Er Kr.sunds kgdsmyndigheder ligegyldige overf. nye krav?
- 14/8 (Ekstrabl.): Tyskerne i Oslo arbejder stadig paa deres egen Kgd.

FRA SVENSKA KIRKEGAARDE

- 19/7 (Västmanlands): Nya begr.pl. i Västenfors är vacker.
- 21/7 (Skellefte Bladet): Stenvårdar få ej resas å almänna grave i Byske.
- 22/7 (Morgon-Tidn.): Offentlig konst.
- 25/7 (Motala Posten): Snart bygge av krematorium i Motala stad.
- 4/8 (Dala Demokraten): Kyrkogårdsfårsmöte i Borlänge.
- 5/8 (Dala Demokraten): Fortsättelse.
- 7/8 (Borlänge Tidn.): St. Tuna kgd. exemplarisk skötta.
- 11/8 (Ystads Allahanda): Sverige saknar ännu god gravkultur.
- 24/8 (Arbetet): Flyktningarnas gravar har fåt vita kors. (Lund).

FRA TIDSSKRIFTERNE

Landsbygraveren Nr. 6: Jubilæums-Delegeretmøde i Randers m. m.

Præstefor. Bl. Nr. 26: Nazi-Mindesmærker fjernes nu fra Kirkegaardene. — Nr. 31: De tyske Flygtningegrave — Nr. 34: De tyske Flygtningegrave.

Ignis Nr. 8: Några synspunkter på de praktiske anordningarna i samband med eldbegängelse. Portarnas symbolik i ryskt och österländskt gudstjänstfirande.

BOGANMELDELSER

København's Stifts Aarvog 1944—45. Redigeret af Paul Nedergaard; 168 S., 8°, Lohses Forlag, Kbh. 1945.

Den udsendte 2den Aarvog for Københavns Stift bærer saa tydeligt Præget af at være tilrettelagt under Tyskerbesættelsens Tid, mens dens Sætning og Færdiggørelse er sket derefter. Dens Tekst er mindre fri, end den vilde have været ved en senere Redaktion; men ikke mindst den er som Følge af denne »Vaklen« blevet et interessant Tidsdokument. Afsnittene er bl. a. Nye Kirker, Mindedage, Stiftskronike; morsomt fortæller to Præster, der forlod Stiftet (Engberg og Johs. Christiansen), og kraftigt virker Dokumentationen af Biskoppens Indsats i den onde Tid.

K. Brandt Klíxbüll: Vor Have, bearbejdet af Statskonsulent Laurits Nielsen. I, II og III, hver paa 96 S., 8°, Hasselbalch, Kbh. 1945. Denne populære Bog, som i Forfatterens Tid udkom i ad-

skillige Oplag og Udgaver, er nu efter Klixbülls Død omarbejdet, ajourført og udvidet til en 3 Binds Havebog, i hvilket naturligvis især de Afsnit, som afdøde Klixbüll ikke havde gjort saa omfattende, er stærkt forøget. De i tidligere Udgave anvendte Fotografier er erstattet af Marginaltegninger af Alfred Olsen og er ganske fornøjelige. Statskonsulentens Indsigt i de Smaahavebruget er en Borgen for, at Bøgerne vil være nyttige for saadanne Læsere.

Egil Kiær: Egen Have efter egen Plan. 96 S., Lommeformat; I. E. Ohlsens Enkes Forlag, Kbh. 1945.

Denne lille Lommebog giver adskillige gode Raad for den, der som Amatør selv vil forsøge sig med Anlæggelse af en Have, uden at den bliver saa fyldestgørende, at den overflødiggör Havearkitekternes Indsats. Streglicheerne staar godt og giver adskillige instruktive Vink, hvorimod Autoclicheerne ikke gør sig paa det valgte Papir.

9. Aarsberetning fra I. E. Ohlsens Enkes plantepatologiske Laboratorium. 1/4 43 — 31/3 44: 20 S., 8°, Kbh. 1945.

Pjecen beretter om Firmaets udmærkede Oplysningsstjeneste, Sundhedskontrol af haade Blomster- og Køkkenhaveplanter, Forsøgsvirksomhed m. m. Især beskæftiger man sig med *Godetia*, *Alternaria* m. fl.

Anlæg af Gravsteder. Københavns Begravelsesvæsen 1945.

De af Københavns Begravelsesvæsen udgivne Pjecer med Vejledning til Publikum har gentagne Gange været anmeldt i »V.K.«; nu foreligger der en ny Serie paa 3 Pjecer, — en om Urnegrave, en om Liniegrave og en om Familiegrave. Det maa uden Forbehold konstateres, at denne Serie i alle Henseender staar betydeligt over, hvad der tidligere er ydet. Papir, Tryk, Clicheer og Opsætning er nu saa godt som man kan forlange det i en Efterkrigstid, hvor Bogtrykkerierne endnu er bundet af utallige Hensyn. De viste Anlægs-eksempler giver Publikum Anledning til at vælge enten det helt grusbelagte og kedelige Gravsted (Plan 6) eller det helt overlæssede (Plan 2) eller et af de (desværre saa traditionelle) med en Tværstreg (Plan 1) eller en Bue (Liniegrav). Anmelderen maa imidlertid hævde, at man (trods alt godt) begaar flere principielle Fejl i disse Pjecer. Den første og ikke mindst vigtige er den, at man paa Forsiden af alle 3 Pjecer anbringer en (bevares: nydelig!) Perspektivtegning visende et Par Cypresser bag et Gravmæle; Motivet er som udsprunget af 1800-Tallets Begyndelse og kunde (med et andet Gravmæle) ligesaa godt

være anvendt paa en Digtsamling fra Guldalder-tiden, — men her i Pjecerne, der skal vise, hvordan Gravsteder bør være i 1945 og videre frem, er det ganske vildledende; Perspektivet kan kun bibringe Brugere af Gravsteder falske Begreber om, hvad de kan naa. Thi kun faa Familiegrave og knapt nok nogen Liniegrave kan jo bære nogen Beplantning af denne Art fra Grav til Grav, hvis ogsaa Ryghækkene m. m. skal kunne trives, — for slet ikke at tale om de smaa Barne- og Urnegrave! Paa Urnegrave maa jo ikke plantes noget, der bliver højere end lave Roser! Den anden principielle Fejl er den, at Gravstederne fotografisk vises med diminutive Side- og Forhække og overhovedet ikke antyder, hverken at disse vil kunne blive høje, eller at der paa Forhaand *kan* være en ret høj Ryghæk, hvad jo heldigvis ofte er Tilfældet. Den tredje Indvending er den, at selv Liniegrave vises som beliggende enkeltvis og med en enorm Afstand til det næste Gravsted, — ogsaa dette virker naturligvis vildledende og giver Folk et ganske forkert Billede af, hvordan Realiteterne vil tage sig ud. Navnlig maa de smaa Urnegrave jo nødvendigvis ses i Sammenhæng med andre, om man skal forstaa det fremtidige Billede (jævnf. Fig. 157—58 Side 84 i Hovednr.), — og Begravelsesvæsenet har jo nok af gode Eksempler at kunne fotografere, saa denne Mangel paa Kontakt med Realiteterne kan slet ikke anskyldes. Endelig maa anholdes nogle Detailler, saasom at Buskbomkanter, der skal holdes sirligt klippede som smalle Kanter, i Plansignaturen vises med meget urolige og brede Konturer, som slet ikke adskiller sig fra Signaturer for bredere Hække som Tax el. Thuja, hvad ogsaa er vildledende, — samt at der under Plan 1 ikke mindre end 3 Gange staar anført Plantning af Buskbomindfatning i m², mens der naturligvis menes *løbende Meter*.

Der er ingen Tvivl om, at Begravelsesvæsenet gerne vil yde det helt rigtige, — og som *Hovedstadens* Væsen og med den store Stab af dygtige Embedsmænd maa det ogsaa *kunne naas*, — næste Gang. —

Danmarks Frugtsorter ved A. Pedersen. II. Pærer, Blommer, Kirsebær. 1ste Hefte, 4°; udg. af Fællesudv. f. Frugtavløkonomi paa Alm. d. Gtf. Forlag, Kbh. 1945.

Trods Krigen har Prof. A. Pedersen kunnet fortsætte Udgivelsen af det store Værk om Danmarks Frugtsorter, som paabegyndtes i 1937 (anm. i »V. K.«, Bind XIII, S. 4), og nu paabegyndes altsaa 2det Bind med et Hefte, hvis Pris er Kr. 11,00; det forventes, at Værket kan afsluttes paa 2 Aar. De enkelte Frugtsorter faar som

i tidligere Hefter en udførlig Omtale, grupperet i Afsnittene: Navn (Synonymer), Historie (Modertræet m. v.), Træets Forhold (i Planteskole, Grundstamme, Habitus, Dyrkningsforhold og Forh. overfor Sygdomme m. m.) samt Frugten (Størrelse, Form, Farve, Modningstid, Anvendelse m. m.) og Sortens Dyrkningsværdi, hvilket alt sammen kan have stor Betydning for Dyrkere. Det synes mærkeligt, at Frugten er undersøgt for Bæger, Stilk, Kød, Kærnehus m. m., og der herunder nævnes, hvorledes Kødet fremtræder, uden at der dog er taget en kemisk Analyse deraf; Konstatering af en Frugts Sukkerindhold er dog meget værdifuldt for Valget af Sorter, ikke blot under Hensyn til personlig Smag, men navnlig for Konserveringsindustrien, hvor et mindre Tilskud af Sukker kan betyde store Summer — og Frigørelse af Sukker til andet.

Dansk Blomsterhandlerforenings Aarbog: 2den Aarg. 1945. Redigeret af Em. Falko. 206 S., 8°, Kbh. 1945. Kr. 3,50.

Aarbogen minder en hel Del om den af Alm. d. Gartnerforening udsendte, og den foreliggende 2den Aarg. er udvidet fra 1ste. Foruden Medlemsliste indeholder den bl. a. Artikler om Vareistandgørelse, Ekspedition, Plantefortegnelse med danske og botaniske Navne og en (yderst kort) Anv. paa Anvendelse etc. Desuden Adresser paa Kirker, Kirkegaarde, men ikke udenfor Storkøbenhavn, Rigstelefontakster m. m. En nyttig Haandbog for Blomsterhandlere.

Anker Aggebo: Den anden Virkelighed. En Bog om Døden. 8°, 128 S., Nyt nordisk Forlag, Kbh. 1945.

Med Forord af Dr. phil. F. L. Østrup har den jyske Læge udsendt denne Bog, hvori der (ifl. Forordets Forfatter) bydes »Frugten af et helt Livs Oplevelser og Erfaringer«, hvilket jo ikke er saa lidt endda. Der omtales de biologiske Forhold, Religionerne, Udødeligheden som Problem, Tiden og Evigheden o. s. v., og med den 2den Virkelighed mener Forfatteren Livet *efter* Døden, efter Opstandelsen. Bogen rummer mange interessante Momenter og har baade sin Kraft og sin Svaghed i det noget subjektive Synspunkt, der anlægges — selv om den noget rigelige Anvendelse af Ordene »dog« og »vel« vidner om, at Problemerne er taget under Behandling *pro et contra*. At Forfatteren er Jyde ses bl. a. af den korte Sætning midt i 1ste Linje, Side 19 (»End...«), og nogen stor Stilist er han ikke. Trykfejl findes bl. a. i afgørende Citater (»Og han end dør, skal han dog leve«). Bogen udgiver sig ikke for at være en Afløser af den store Bog af Bloch (Om Døden), men den bringer nyere Ting, som

nævnte Bog ikke kunde have bragt os og er ikke mindst derfor af betydelig Interesse.

Johannes Tholle: Langesø Have. Særtryk af Bind III i Lensbaron H. Berner Schilden Holstens Slægtsbog, 38 S., 4°, u. A. og St., 55 Ill.

Som Særtryk foreligger en Monografi over Langesø Have ved Odense. Havens Historie gennemgaaes, og de kendte Gartnere, der har været tilknyttet den, omtales.

Som en Del af en større Slægtsbog er Heftet meget smukt udstyret med et Væld af Planer og gode Fotografier. Her skal særligt henvises til Billedet af Slægtens private Begravelsesplads, der er udført i de seneste Aar, og som er projekteret af Forfatteren. Stedets Udformning er et fint Eksempel paa god moderne Kirkegaardskultur, forankret i gammel Tradition: Korset, Græsset, Liggestenen.

Hans Rønø.

RESOLUTIONER m. m.

(Fortsat fra Side 24).

3. Kommunen overtager det ved Kirkegaardene og Kirkegaardskontoret ansatte Personale. Kommunen forpligter sig til at respektere de indgaaede Overenskomster angaaende Løn- og Pensionsforhold, saaledes at Personalet ikke bliver daarligere økonomisk stillet end tidligere.

4. Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet styres efter Overtagelsen af et Udvalg, bestaaende af:

- a. et af Aalborg Byraad valgt Antal Medlemmer,
- b. et Medlem, valgt af Hasseris og Egholm Sogneraad i Fællesskab.
- c. to Medlemmer, valgte af samtlige Menighedsraad i Aalborg efter Forholdstalsvalg.

5. Der tilsikres Borgerne samme Ret som hidtil til frit at vælge mellem de ved dansk Lovgivning tilladte Begravelsesformer. — Aalborg Præstekonvent vælger en Repræsentant for Folkekirken i Kirkegaardsudvalget, hvori han dog ikke har Stemmeret i økonomiske Sager.

6. Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet vedbliver at staa under Overbestyrelse af Kirkeministeriet, saaledes at dettes Samtykke udfordres til Fravigelse eller Forandring af den approberede Vedtægt, til Anvisning efter Overenskomst med Kirkegaardsbestyrelsen af særlige Begravelsespladser paa Kirkegaardene til anerkendte Trossamfund, til Udvidelse af Kirkegaardene, til eventuel Disposition ved Kommunen til andet Brug af de til Kirkegaarde indtagne Arealer m. v.

7. Overgangen til kommunal Drift søges gennemført snarest muligt.

(Fortsættes i næste Nr.)